

Catalunya Artística

CRISANTEMAS Y SEMPREVIVAS

Escultura de JOSEPH CAMPENY.

15 céntims.

Gran baralla al Congrés.

Per un projecte de llei contrari als interessos del pàis? Per defensar la llibertat del poble davant las arbitrarietats del Govern? No.

Els interessos morals y materials del ciutadà, tenen molt sens cuydado als representants que, per obra y gracia del sufragi universal al us, li donan.

Els nostres beatífichs diputats no surten de llur contemplatiu ensopiment, per tan poca cosa. Que se 'ls hi en dona à 'n ells de que la llibertat de conciencia consignada en la llei fonamental sigui un mito,—desde el punt y hora en que no se'n pot fer lliure manifestació, sense caure entre las urpas del fiscal y las giragonsas d'un procés per delictes d'impremta,—que se 'ls hi en dona, repetim, si ells gosan de la mes ample llicencia, gracias á l'immunitat parlamentaria, aconseguida ab la investidura de la representació nostra? Que se 'ls hi en dona à 'n ells de que s'arrebassi al poble fins á la darrera gota de suor,—el pa de vida afanyat en lluyta constant ab la naturalesa,—pera satisfer las disbauxas del Estat mal-gastador, si ells tambe 'n participan d'aqueixas disbauxas, aprofitant las gangas que 'l seu càrrech els hi posa á las mans?

No: ells no's mouhen per res que' interressi directament al poble, explotat y oprimat, que representan. Ells no 'n coneixen mes qu'un d'interés; el seu personal, disfressat ab el nom d'interés del partit á que perteneixen. Que 's presenti la llei mes absurda, mes injusta, mes contraria al benestar dels individus que comprenen la Nació y la votarán indiferents, si de la seva aprobació depén que'l seu partit gaudeixi, per un quant temps mes, las dolsas satisfaccions del pressupost, arca santa á la que consagran totas las sevas devocions y 'ls seus esforços.

Pero que vinga un incident cualsevol, á ferir la seva vanitat, ó els seus interessos personals,

y lo que no han fet per la pau y prosperitat del pàis, al que pretenen representar, ho farán moguts pe'ls baixos impulsos del orgull ó de la cobdicia, y 's revoltarán irats, amenant ab capgirarho tot, sino satisfán els seus desitjos.

Pau y benhauransa als seráfichs diputats y al poble pobre d'esperit que 'ls aguanta!

Ells han votat els pressupostos, enganyifa legal pera xuclar la sanch dels pobres, y 'ls han votat seguint las ordres del Govern, ab els modos y correcció, que dona una bona criansa. Pero han vingut las festas reals de la coronació; el ministre no 'ls hi ha donat las entradas que volian pera las corridas de toros, y s'han posat fets unas fieras, com criatura rebecca á qui negan la joguina que desitja.

Y en el fondo tenian rahó. La miséria del pàis, el problema social, la cuestió religiosa... ¿Qué 'ls hi explican á 'n ells de tot això? Ells votan lo que 'ls hi diu el Govern, cuan arriba l' hora, y ja fan prou. Lo important es divertir-se, anar als toros. Aquest es l'únic problema interessant de debó: Els toros!

Aixis ho regoneix tambe *El Imparcial*,—un del periódichs mes *sesudos* d'Espanya,—al felicitar-se de las corrents de compenetració que s'han establert entre 'l rey y 'l poble, en la plassa de toros. Una monarquia popular; ¿quin ideal millor per un monárquich? Y si aquesta popularitat te per base l'adulació del instints baixos y sanguinaris del poble, millor que millor. El poble embrutit, es el mes fácil de gobernar.

Recordém els bons fruyts que va donar l'afició á las corridas de toros, fomentadas ab tant dalé pe'l popular pare del nou rey, y alegrémnos.

D'aquella popularitat, n'han sortit la florentina prosperitat en que'ns trobém, la heroyca guerra ab els Estats-Units, la gloriosa pèrdua de las Colonias.

Alegrémnos. El nou rey sembla que vol esser popular tambe y *El Imparcial* li aconsella.

Alegrémnos... y rumiém. ¿Qué 'ns tocará perdre?

JOSEPH PIULA.

Gent notable de Catalunya

JOSEPH CAMPENY

Generalment els forasters al parlar de Catalunya citan, com a nota dominant d'aquesta terra, son floreixement industrial, y jo estich ben convensut de que no están justos, puig que oblidan—tal vegada perque no l'han escorcollat bè—el grau d'explendor á que, en la actualitat, arriba l'Art en totas sas manifestacions. Y créch encara mes; créch que las noves corrents artísticas de Catalunya son molt mes conegudas que las industrials.

Aquells que's fixin en la série de retratos que vé publicant CATALUNYA ARTISTICA 's convencerá de lo que acabo de dir. Y no es que en nostra Revista 's donga cabuda á mitjanías per falta de notabilitats; al contrari, son tants els artistes, literats, y homes de ciencia, etc., que s'ho mereixen, que 's necessita molt temps y no poch espay pera ressenyar las obras de tanta gent notable.

Dihém quelcóm d'en Campeny.

El crítich podrá oblidarse un bon xich d'aquest distingit escultor, pero sempre 'l farán surar sas magistrals concepcions, tals com la estàtua del poeta Cabanyes que s'aixeca en l'atri del Museu-Biblioteca Balaguer á Vilanova y Geltrú, quina execució guanyá en Campeny per concurs; la estàtua del polítich y escriptor

Pastor Diaz, quin monument s'alsa en la població de Vivero; els panteons de Fortuño y d'en Pere Llibre que cridan l'atenció en el Cementiri nou; el d'en Cosme Batlle en la necrópolis de Mataró y el d'Ugarte en la capital Peruana, Lima.

Ademés, el notable artista Campeny te grupos escultorichs de primera forsa com el que representa á "Jesús á l'Hort," que exhorna gallardament el camí de la Cova de Montserrat, y altrás obras semblants que 's distingeixen par sa originalitat, forsa artística y forma irreprotxable.

Una de las particularitats en que jo créch qu'en Campeny no te rival, es en el modelat animal que li ofereix un tresor d'observacions.

Actualment el nostre artista treballa en la «Execució d'un condemnat» (época cartaginesa) quina obra destina á una Exposició; y está acabant dos canalobres y un grupo pera un rellotje, encárrech del marquès de Marianao, obras que aquest senyor destina á una de las sevas fincas.

Y pera acabar de parlar de la personalitat d'en Joseph Campeny hem de dir que aquest artista es nebot del célebre Damiá Campeny, escultor que figura en la «Galería de Catalans ilustres» de nostra Casa Comunal; es pensionat, particularment, per l'Academia de Bellas-Arts, de París, y llorejat en moltas Exposicions, gayrebé en tantas ont ha concoregut. Es catedràtich; entussiaista de la Naturalesa, de son taller y de sa familia; es emprenedor, de carácter franch, de tracte simpátich, cualitats que fan mes agradable al artista.

FRANCESCH GIRALDOS.

El jurament

Historia vella

Va somriure 'l donzell, y sa estimada
barbotá ab dolsa veu, emocionada:

—Júram etern amor!—
y amagant un petó en sa cara roja
va respondre l'amant ab passió boja:

—Com nó, com nó, si m'has robat el cor!—

Ell s'ha casat ab la gentil pubilla
més rica del entorn, y la senzilla
pastora, cuan el veu:

—¿Y el jurament?—
y ell, pàlit y confós, groga la cara,
li diu:—¡Prou vaig bregar! Mes el meu pare...—
y dant un rápit vol, se 'n va amament.

J. DURÓ Y GILI.

A MORT!—*Grupo escultòrich d' en JOSEPH CAMPENY, p' emiat en una Exposició de Bellas-Arts de Madrit, y adquirít per l'Estat pera'l Museu Nacional d' Escultura.*

Abril

¡Cóm se commou la terra!; del fons de sas entranyas
feconda sava brota qu' escampa á tot arreu
y corre entre sas venas, per valls y per montanyas,
que d' alegria ploran al fòndreshi la neu.

Al horitzó ja bral-la vermella flamarada
que fon la negra boyra del trist hivern passat,
y 'l Sol pujant al trono en plena mitj-diada
al Univers corona ab son mantell daurat.

Y la Natura gosa, y en son crisol de vida
l' hermosa Primavera destila dols amor;
arreu, arbres y plantas cimbrejan sa florida,
que 'ls raigs de Sol hi brodan suau reflexe d' or.

La brisa suau, manyaga, rellisca per la plana
besant, endormiscada, el fleble tronch de blat,
y ab magestat bressola la rosa bosquetana
que tors el coll ayrosa cercant la del costat.

¡Cóm se commou la terra!; contéplala, m'aymía,
arreu la vida esclata, germina arreu llevor;
els aucellets reflan, boy comensant la cría,
poétichs cants de joya, dolsos cantars d' amor.

Tot en el mon estima; ¿no sents aymada meva
l' alé de Primavera?, ¿no reviva ton cor?
¿no 't plau el baf que llenza la terra que 's soslleua
cuan sent que, en sas entranyas arrela la llevor?"

Fruhim també nosaltres la dolsa poesia
sota aquest cel de verge que 's pert en l' infinit,
vivim com viu la terra, gosant la llum del dia,
per disfrutar, joyosa, el somni de la nit.

Com viu la papallona besant tendra floreta,
com la lleugera brisa besant suaument el blat,
vivim la poesia que canta l' aucelleta
cuan crida des las brancas á son enamorat.

El Sol desde 'l seu trono vessant amor ens mira,
la terra ens embolcalla entre sas verges flors,
y tot ens diu ab forsa; estima, viu, respira,
goseu l' hermosa vida, goséu vostres amors.
Sí, sí, gosémlos forsa y aixís viurém, m' aymía,
l' eterna Primavera, l' eterna poesia.

LLUÍS F. BIGAS.

De Lisboa á Barcelona

Impresions de viatge

La monumental estació del Rocio, á Lisboa, obra gegantina á prova pe 'l talent d' un arquitecte, de línies superbas é imposant aspecte, se 'm presentá á mos ulls com gayrebé aturdintme.

Una mina, ahont l' enginy de l' home 's manifesta, una foradada entremitj de quinas corvas s' endinza, embolcallada per núvols de vapor, la esferehidora máquina que dú de terra en terra el progrés dels pobles... no admiran tant, com veure rodolar damunt d' un tercer pis, la feixuga càrrega de mils toneladas!...

El centre de Portugal, res ofereix de notable; la vista 's cansa ovirant tanta aridesa.. Alguna qu' altra salzareda nodrida pe 'l Tejo, el riu pare, distréu de la monotonía dels esquifits camps de blat. dels oliverars y vinyas... Però á mida que 'ns atansém al Nort, tot s' alegra, tot es més vert y ufanós... Ja veig á casa, aquest reconet de la vella Lusitania, únich, el més frondós, el més joliu, Thomar, ab son riu y sas fábricas, ab son colossal Castell del Christ, morada payral dels antichs guerrers Templaris... Aquí 'm despedeixo de tots els que m' estiman... no tots, que també tinch quí m' anyora. quí m' estima y espera lluny de lluny, al bell cor de ma patria... Adeu!... dich per darrera vegada á mos pares, fent el cor fort... y no puch... Sort que 'l tren ja arrenca... Un altre jadeu! .. y amunt... enfonsantme per camps y arbredas que veig passar confosos devant mos ulls entelats per dugas llágrimas... ¡Bé prou que las mereixen, pobres pares!

Ja s' enfosqueix y encara 'm dura la fonda impressió... ¡que costa d' esborrarse!... Tot s' aixiribeix; arréu s' hi veu altra vida, més activitat y energia... A fé que son ben diferents els habitants del Nort, quina laboriositat encanta, ab els del Centre y Sur, indolents y peresosos..

Ja veig els llums de Porto com brillejan... Es una nit que corprén... Sento 'l remoreig del Douro turbulent y enjogassat... Ja admiro la grandiosa obra del célebre Eiffel, el pont d' un sol arch qu' empresona ab sas grapas de ferro las dugas bandes del ample riu. D' una alsada imposant, sento esvahir mon cap cuan miro dessota, y veig allá lluny, llumenetas que com follets espurnejan, reflexantse multiplicadas sobre las ayguas... ¡Mala negada! cuan més segur me creya de no sentir la parla andalusa dels toreros, escolto la veu presumida y xisclayre dels individuos de la *cuadrilla* d'en Reverte, que, si el tiempo lo permite, torejará

demá á la plassa de Villa-Nova de Gaia... ¡Fins aquí 'm persegueix la malestruga!... L' endemá, dematinet, ja corria (perque 'l fret y l' espessa boyra 'm feyan correr) pe 'ls amples carrers y plassas de la allavors adormida capital del Nort. Vegí l' estatua de D. Pere V, el Rey-Soldat, que llegá son cor á la heroicya y molt lleal ciutat de Porto. Vegí sos migrats passeigs y mal adressadas casas desprovehidas de tot istil artístich... en fi, una pobresa de bellesas en un centre industrial y comercial importantíssim

Qué diferents costúms s' observan ab sols uns cuants kilòmetres de trajecte!... Sobre tot en els trajos de las donas y en sos posats, s' hi veu com un' altre poble, un' altra rassa... Las *minhotas*, ab sas formas exuberants, vestidas ab sas faldillas viroladas y apretats jipóns, las arrecadas fins á frech d' espatlla y ab feixugas cadenas d' or que 'ls encerclan els colls molsuts y curts, de las que 'n penjan grossos cors del preciós metall, alegran la vista ab un conjunt, barreja de riquesa y de pobresa, puig si son trajo correspón al de nostras pubillas, sos peus descalsos y endurits pe 'ls terrossos y 'ls rostolls, semblan dels desvalguts é infelissos que cercan l' almoyna de poble en poble.

ANGEL que decora un panteó del Cementiri Nou.
Esculptura d'en JOSEPH CAMPENY.

Expléndit pahís el del Nort!... A mida que 'ns atansén á Galicia tot respira joia, homes y camps son més jolius... Entre Durrães y Barroséllas se desplega ab tota magnificencia y amplada el riu Lima, que corra adelerat y arremolinantse, cercant las confosas ayguas del boyrós Atlántich, no tan blau ni tan pur com el nostre Mediterrani... L'espectacle del mar á Vianna do Castello, sense ser grandíós, es atractivol, y 'lrum-rum y rompre de las onadas confonentse ab el sotraqueig del tren, es de debó agradable... Ja veig el murmurador Minho al acostantse á Caminha... Es la part més sublim del Nort de Portugal... Horas senceras ens acompanya... teixint tota una banda d'encisador ramatge, enmirallat en la quieta superficie de las ayguas

Soch á la frontera, á Tuy... Se 'm fón la poesia, al sentir l' aspre veu dels carrabiners, que 's daleixen pera registrar l' equipatge... y á fé que ho fán ab *brillo*... com si dintre la maleta d' un estudiant poguessen enquibirshi llorells y pernils!

Vaja, que ja 's coneix que som á Espanya. Els baylets que guaytan enfilats dalt dels rastrells y marges nostra passada, ja no s' acontentan. com la quitxalla portuguesa, á delitar-se contemplantnos; ja enjegan algún cop de roch com á mostra de la *hidalguia y buena crianza* que 'ls hi donan sos pares... Y ara 'm ve la idea de que tots aquets milhomes, serán els que, més endavant, *garanteixin* l' ordre en días d' eleccions, en veneració al sufragi.

Son dos cuarts de vuyt y el sol ja es á la posta, deixant solsament la migrada claror del crepuscol... però ab llúm de sobras pera contemplar l' espectacle sublim é impositant ab que 'ns afavoreix la Naturala entre Salvatierra y Nieves... El Minho 's trenca en innombrables llachs, en quinas mogudas ayguas brilleja el cel puríssim. sols festonejat per la porpra de la posta, després de ploure... Quin contrast!... Quina aridesa!... Falta gayrebé vegetació y sols, á clapas, ombrívolas encontradas rublertas de verdor y ufana, embelleixen l' admirable march que encerclan altas serras.

De cop, ab orgullosa revenja y á intervals, tornan á surgir las voras del riu pobladas d' arbres altíssims... Passém una foradada curta y aviat arribém á Arbó... S' ennuvola y s' enfosqueix... y 'm vé tristesa... Els roures y las alsinas, pollancres, pins y eucaliptes, creixen ab la negror de la fosca y ab la esferehidora marxa del tren que vola... y m' apar veure gegants com lluytan y ab rábia s' esmicolan... Las rojas llumenetas de las estaciones, s' oviran al mitj de la boyra espessa... Mitj me condormeixo de son y pena... El riu va vorejant... Sembla que li dol deixarnos... El tren s'atura... no sé perquè... Ja arranquém... ja corrém...

ja volém... El trap-trap aixordador del montre que 'ns arrastra, no 'm deixa escoltar el fresseig del riu que's romp en cent cascates... Estich tot sol... Riu, cel y montanyas, van esblaymantse y confonentse... Tinch fret, y arraulit ab la manta, á poch á poch m' adormo.

Al rompre l' auba, soch á la vora de Lleó... La matinada es térbola, confosa... Sento interés pera arribar á l' antiga capital castellana... No mes veig prats d' herba esquifida y erma... ni un arbre... Tanta soletat me fa oblidar l' esplendidesa de vegetació ab que Natura, ahir, va regalarme... Un rengle de pollancres fan marge á una aixuta rierota... Montanyas senceras las veig negrosas... Es carbó. La provincia de Lleó, diuhen qu' es d' una riquesa mineral inmensa... Ara m' explico perquè 'ls arbres no s' arrelan.

El meu vagó es plé. Caras torradas y boynas de gayrell... Me sembla estar voltat de trabucayres carlins... Tots son minayres y pastors... Diuhen que al Rey Francesch van trasladarlo, boy mort, dintre un furgó de sardinas... jo, y per cert ben viu, no ho vull pas dir las olors que sento... Aixó de no posar terceras als correus, ens mata; al menys allá, ells ab ells... qu' olorin.

Ha eixit el primer raig de sol... Deu ens dó bon día. Son dos cuarts de sis en punt.

Quin seguit de foradadas!... Veig neu enllá d' Asturias... Soch á Lleó y no m' agrada... Planuras inmensas conreuhadas, ahont germina el blat, portan cansament y fástich... Ni una mata... sols lluny de lluny s' oviran, boyrosas, las montanyas cap al Nort; al Sur... plá, plá... fins cansan la vista en aquella roja terra qu' arriba á confondres ab l' horitzó.

Al mitjdia arribo á Palencia, y esperansat creyent trobarme en lloch apropiat pera recrear mas aficions artísticas y ensemps cercar descans que'm retorni de las fadigas de mon llarch y no interromput viatge, pregunto, ab dalé, explicació de lo notable que mereix ser visitat y... ¡oh, desilusión!... fóra de la Catedral, de grandíós aspecte y proporcions superbas, de la que sols las modernas galerías mereixen especial menció, y de dugas antigas y esquifidas fábricas de mantas de llana, res més se fá digne d' admirarse... y comprenhentho aixís, fujo corrent á passar la nit á Burgos, desitjós d'esplayar mon esperit devant las sublímss maravellas del Art antich.

Ab un fret com en ma vida n' he sentit de més viu, dematinet, ja feya camí á la Cartuja, deguent dir que 'ls frares foren en extrém defereints ab mí, dispensantme las expontáneas mostres d' admiració que aturdián mon enteniment per lo repetidas, devant un tant sublim con-

junt de bellesas, verdader abús del Art y del bon gust... Explicar tot lo que allà vegí, es impossible... A tota narració li mancaria veritat; es una maravella lo que las senzillas parets del Convent de la Cartuja tancan, y las maravellas no s'explican, se veuhen, s'admiran, se senten... La Catedral de Burgos, que mereix el primer lloch entre 'ls més grans monuments que l'Art cristià deixá á Espanya, va entretenirme cinch horas, y encara me 'n mancavan altras tantas... La fatxada sembla de dugas èpocas diferentas. Fins á la magnífica O afiligranada y rematada per senzillíssim arch gòth, perteneix á una edat més antiga que las altíssimas y punxagudas torres laterals unidas per una baraneta, á menos de la meytat, que reposa sobre dos esbelts archs també gòths, subdividits, respectivament, en altres quatre de secundaris que tancan una imatge. Las portas de la fatxada desmereixen complertament del resto; petites, la del mitj, d'estil Renaixement, enmotllada dins un arch igual als demés y á sembiansa de las laterals. Un cop dintre la superba fábrica, s'entra per la dreta á la Capella del célebre Christ de Burgos, de tanta nomenada y merescuda fama. D'aspecte semblant al d'Ayguafreda de Dalt, no tan gros, es de cuyro de búfal, cedint á la pressió del dit. Es admirablement dolorosa l'inclinació del coll, potser no molt ensopegada y sí molt ficticia. Causa veritable emoció, que creix si 's mira sa cara demacrada y com enllunada per resignada rialleta... Els peus, horriblement deformats, simbolisan el dolor de l'Home que pateix, contrastant ab la resignació divina de sa cara... Tota la Capella, ab sas dugas naus laterals, está vorejada de túmols, entre 'ls que se 'n destaca un de marbre negre, que pe 'l color imposa, nó per son valer artístich. Hi está enterrat D. Ferrán de Fuentes, Cardenal-arquebisbe que fou de Burgos. L'impresió que la visita al Christ m'ha fet, la recordaré tota ma vida... Devant per devant d'aquesta Capella, n'hi ha un'altra de notable, la de Santa Tecla, y més avallat la de Santa Agna, que té per admirar el mausoleu del Duch d'Abrantes, que 'l diumenge hi fou enterrat. La cúpula es admirable; sembla de construcció recent. Forma una estrella de vuyt puntas y tot'ella descansa sobre quatre columnas que, malgrat y ser d'un diámetro colossal, resultan esbeltas y elegants, produhint un efecte indescriptible y estètic... La monumental orga, el divertit *Papamoscas*, (l'antich autómata que fa balandrejar una feixuga campana), el Chor, de preciosa silleria... son cosas que fadiga descriurelas y no cansa mirarlas.

Ja 'm vaig acostant á casa... Désprés de contemplar l'Ebro en sa naixensa, á Miranda, arribo de vespre á Saragossa, bressol de dugas epopeyas per igual grandiosas: la d'una defensa heroyca y única, y la d'un siti valerós y

digne d'admiració per sa energia y constancia... ¿Quí no ha vist la Verge del Pilar?... ¿quí no l'ha anomenada en sas pregáries?... ¿quí no porta una medalleta benehida per aquell escolanet de caparronet d'angel, agermanada á un'altra de la nostra Moreneta?... Ja l'he vista... y no he pogut besarla... El Pilar, es rieller com l'alegría que dona sa Verge al cor dels saragossáns... La Seo, també notable, es fosca, severa, y, artísticament considerada, de més valer y mérit. . Però quín vent!... Qu' es fastigosa l'estada á Saragossa en diadas de tramontana!...

Surto l'endemá á las set... El goig que 'm dona mon retorn á Catalunya, m'entela els ulls y 'm con mou... El terror es molt árit... Fà feresa tanta esterilitat.. y sols las tacas dels sots frondosos de las encontradas de Grañén, distreuhen la vista ja ensopada en tanta tristesa... Las terras coneuahadas de vora Sariñena, fan pena... Prou hi ha blat, però plantat tan magre y tan clar, que més ufana hi dona la mala herba... El Canadre es el riu que li rega unas quantas hortas y dona sava á una dotzena de oliveras... Els arbres s'avergonyeixen de sortir, y 's coneix que 'ls pagesos tot ho deixan á la bona de Deu... Solsament ací y allá, las vinyas se redressan com volguent defensar els furs del terror... Tormillo, es un desterro; sembla el regne de la misèria... Sense aucells, ni aygua... es un cercle del infern del Dant... y per'xó hi viuhen!... No tot son tristesas; ja sento el remoreig del Cinca... Ja veig las pollancredas... L'ayre es més sanitós... S'hi veu més vida... Passém el pont y guayto el del costat ahont serpenteja la carretera... Els blats son alts y espessos... tot es regat... tot vert... Es que ja arriban fins aquí els ayres de Catalunya... El Cinca tot ho alegra .. Qué de recorts me porta á la memoria!... Cóm está lligat el seu nom á nostra Historia!... Jo també m'alegro... per sí 'm veig prop de ma Patria... Un pas més y ja hi soch... Passa Monzón, verdós y primaverench... passa Binefar, el darrer poble d'Aragó... Sento una alegría més fonda... més alegre!... Respiro fort pera engolir la primera alenada d'ayre, de l'ayre que tant temps desitjo respirar y anyoro... de l'ayre qu'alenava als guerrers y navegadors de nostra terra... més pur y sá que 'ls demés ayres... Ja 't veig, hermosa Catalunya, Patria meva, ja 't veig y ja 't respiro!... Per més que miro no 't puch abarcar tota... y 'm dol, á fé... be prou aixampla las parpellas!... Ets tan gran, que sols el cor te veu tota sencera!... Tant temps lluny d'apropr teu!... Qu' es dols tornar á la Patria!

IGNASI DE L. RIBERA Y ROVIRA.

Lisboa 27 Abril; Barcelona 1 Maig, 1902.

Mon desitj

En mitj la solitud d'ombrívols boscos,
en mitj de camps y d'hortas soleyadas,
de jardins vigilats per arbres foscos,

sempre enrondat de plantas aromadas,
rebut de plé la clara llum del día,
com sèrs alats, com misteriosas fadas,

com el pagés vivint dins la masia,
com l'hermita en la seva humil capella,
abandonat del mon viurer voldria.

Fòra del bosch la brisa ma donzella,
l'enfilall de las fonts música aymada,
el misteri la meva encesa estrella.

Fòra 'l meu únich lictor la ruixada,
el remoreig dels arbres ma ventura,
el meu llit la fresquívol enramada.

El xerroteig d'aucells fòram dolsura
y tot el camp joyell que oferiria
á nostra eterna mare, la Natura.

Cansat estich de la monotonia
que en mitj de las ciutats freda sofreixo,
que sols el camp es vida, es alegría.

La gatzara dels pobles aborreixo
y menys vull de la gloria rica palma;
que ab fortitut desitjo y prefereixo
silenci misteriós y santa calma.

JOAN FERRATÉ.

Reus, 1902

Del sarró del rondallayre

RONDALLA PERA NOYS

Una vegada era un rey... qu'era molt bó, n'era tant,
que fins tots els seus vasalls se l'estimavan d'alló
més, pero sobretot la reyna que se l'estimava com
ningú puga estimar més, de tant que l'estimava, y
vetaquí que per aixó era que vivían molt felissos.

Cuan un día el rey, vá tenir uns sómnis tots extranyos
que 'l varen fer posar molt trist, que al últim vá dir á
la reyna lo que li passava y que tenia intenció d'anár-
sen á Terra Santa, y ella li vá contestar:

—Bé, anémhi, jo també vindré.

Pero ell no ho volia, porque com era tan lluny... pe-
ro ella no 'l volia deixar, y per últim no hi vá haver
més remey y varen marxar tots dos.

Com no podia deixar el regne en sense rey, vá enco-
manar al marit de la seva germana que 'n fos éll y que
per no deixar la seva mare sola, que ja era molt vella,
visquessen plegats al seu palau.

Cuan vetaquí que ja tornavan de Terra Santa, que
la reyna vá agafar una mena de malaltia que 'ls met-
jes no la varen entendre, y 's vá morí. Allavors, ell,
que de totas passadas no volia deixarla, vá fer fè una

caixa tota guarnida d'or y plata y perlas y diamants
per poderla portar á enterrar en el seu regne. Cami-
nant, caminant, se vá trobar qu'una nit, mentres tots
dormían, un exércit de moros els varen atrapar des-
cuydats, y aquest vull aquest no vull, varen matar á
tots els criats que portava el rey, y ell, si no vá morir,
poch se 'n hi vá faltar, porque per ben mort varen dei-
xarlo.

Ab penas y treballs vá poguer curar, y després de
buscar per allá si trobava la seva dona, al últim se'n
vá haver d'anar sol cap á la seva terra.

Cuan el seu cunyat vá tenir notícia que tornava, ell
que si, que sense dir res á ningú, se'n vá anar á rébrel
acompanyat solzament ab unas quantas personas de la
seva confiansa. Així que'l varen haber trobat, ab l'es-
cusa de que li fora bó que reposés un quant temps, li
vá donar entenent d'anar á un castell molt solitari, y
cuan varen esser allí el vá fer tancar á un calabosso y
el vá fer tornar cego porque may se'n pogués esca-
par. Pero el rey, ab sas trassas y manyas, vá poguer
fer saber als seus vassalls que 'l seu cunyat lo tenia
presoner. La veu vá anar corrent de que 'l rey estava
prés y 's vá fer un rúm-rúm tan gros que no 's parlava
d'altra cosa, que al últim varen armar una revolució
que si el seu cunyat no fuig l'haurían mort.

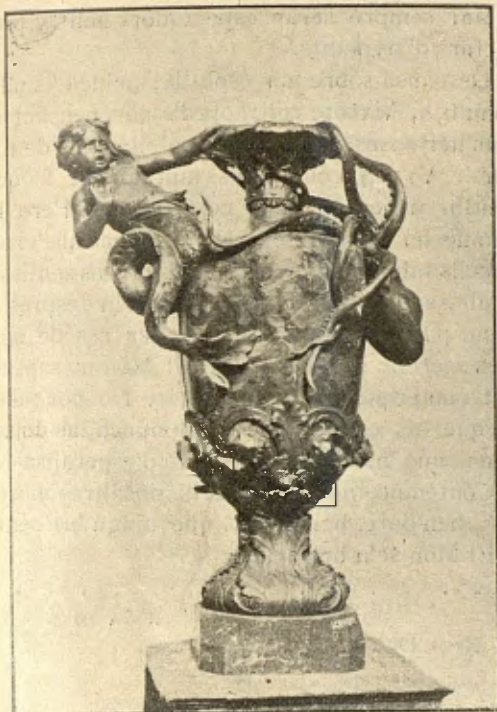
Varen anar cap al castell ahont estava tancat y al
véurel qu'era cego, en volem de plors! y sobretot
cuan varen saber la mort de la reyna y totas las des-
gracias qu'havía passat.

Un cop vá ser al palau, tot seguit vinga consultar
metjes y metjes per veure si tenia cura, pero tots de-
yan lo mateix; que no s'hi podia fer res; fins qu'un
día 's vá presentar un metje que ningú coneixia, que
vá dir qu'ell sabia el remey. Tot seguit varen dirli
que s'expliqués y que si curava al rey li darían tants
diners com volgués.

Allavors vá dir que en un camp qu'era molt lluny,
pero molt lluny, hi havia una montanya tota pelada
que no hi creixia gens ni mica d'herba, y que al cim de
tot d'aquella montanya no més hi havia un arbre y
que á dalt d'aquell arbre hi havia un aucell que treya
un such de la boca y que ab una mica de such d'aquell
s'untés els ulls del rey y 's curaria desseguida.

—Peró: vá dir, per anarlo á buscar no tothom ser-
veix, porque en aquell arbre no hi pot pujar cap home,
no més hi pot pujar una dona que siga casada y que
tinga 'l marit cego, y que may, pero may de la vida,
hagi deixat d'estimar-lo ni un moment. Si 's troba
aquesta dona que hi pugí, que no li passarà res, pero si
tan sols una sola vegada ha deixat d'estimar al seu
marit, relliscará y caurá y las fullas del arbre, de
suas que las trobará cuan pugí, se posarán de cantell
y tallarán com si fossen fullas de ganivet, fentla tota
á bocíns, fins que quedarà trinxada tota ella.—

Allavors varen fer una crida per tot el regne, di-
hent que la dona que volgués anar á buscar el remey
pe'l rey li passarian una renda que no tindria de tre-
ballar may més en tota sa vida; pero no se'n vá pre-
sentar cap que volgués exposarse á pujar al arbre per
por de morir. Veyent aixó 'ls altres metjes ¿quina en
van fer? varen comensar á fer correr qu'alló d'aquell
remey era una mentida y un engany qu'aquell home
s'havía inventat pera fer veurer qu'era metje y viu-
rer sense fer res.

JARRÓNS DECORATÍUS, obras d'en JOSEPH CAMPENY
Propietat del Marqués de Marianao

Tant y tant vá corre la veu que tothom parlava de lo mateix, fins que un dia el rey crida al metje y li diu:

—Mira, tothom parla de que tot lo que tú has dit es una mentida, ab aixó 't dono tres anys de temps; si no 'm portas el remey, te faré matar allá ahont te trobin, y si portas el remey te daré tot lo que demanis.

El metje, picat de que 'l rey el tingúes per embustero, vá prometre que avans de tres anys tornaría portant el remey; y vá marxar.

Cuan vetaquí que vá passar temps y temps sense saber res del metje, ni ahont era ni ahont parava, fins que cuan tot just faltavan set días per acabar el plasso dels tres anys, vá compareixer el metje en companyia d'una dona que anava tota tapada, que no se li veyia la cara ni gens ni mica.

Aixís que 'l rey ho vá saber (poden comptar quina alegrí! El metje, tot seguit, li vá enviar recado, dihentli que reunís tota la Cort perque tothom se convencés de que havia dit la veritat, y tan bon punt estavan tots reunits en el palau del rey, se presentá el metje acompanyant aquella dona qu' havia vingut ab éll y que havia sigut la única que s' hagués atrevit á pujar dalt d' aquell arbre tan perillós.

Un cop vá ser devant del rey, se vá tréurer una ampolla de la sina y ella mateixa ab aquell such li vá untar els ulls que tot seguit se li varen anar aclarint, aclarint, de tal manera que al cap d' un moment ja hi veyia com si res hagués tingut. Allavors ¿ne voleu d' alegrí? ningú sabia lo que li passava de tant ale-

gres que tots estavan. A ne 'l metje! Si n' hi van fer d' abraçadas! ¡Mare de Deu si n' hi van fer! Pero el rey en comptes d'alegrarse s'anava posant trist y era perqué volía coneixé aquella dona, y com ella no 's volía deixar destapá la cara per xó el rey s' entristía tant. Cuan al últim li diu:

—Sigas qui sigas, com la meua muller es morta, jo 't juro que t' estimaré com si fosses ella y 'm casaré ab tú, ab aixó treute el vel, que vull que tothom te conegui y que desde ara 't tinga tothom com á reyna, que ben bé t' ho mereixes.

Allavors ella 's vá destapar la cara y així que 'l rey la va veure... si no corren á aguantarlo cau á terra en basca. Es que era la seva mateixa muller que feya tans anys se creya qu' era morta.

Ningú se 'n sabia avenir, fins que al últim ella 's va explicar, que no havia mort del tot, y que cuan hi va haberhi la batalla els que 's varen quedar la caixa pera poguer robar l' or y els diamants, la varen desfer tota, que cuan la varen haver deixada, ella 's vá anar retornant de mica en mica fins que un vellet la va recullir y's va anar curant fins que va estar bona del tot; allavors tot vá ser buscar si trobava el seu marit pero tothom li deya qu' era mort, pero ella no se 'n volia anar fins haverlo trobat mort ó viu, cuan un dia va trobar al metje que li va explicar tot lo que hem contat y així que ho va saber (podeu pensar si s' hi va enfilar depressa dalt del arbre; com que may de la vida havia deixat d' estimar al seu marit! no li va

succehir res y va poguer tenir el remey y tornarse á trobar tots junts bons y sans y viurer per sempre mes plegats y ditxosos ab molta satisfacció de tothom, y que si no son morts, encara hi viuhen y,

un per allá, altre per ací,
no m'han dat res pe'l camí.

AURELI CAPMANY

Fragments (*)

VIII

Des que t'estimo á tu, ma pobra mare
me diu continuament que soch mes bò;
perque al matí, en llevantme y á tot'hora,
al front li poso un respectuós petó

¿Y sabs per qué la beso, hermosa meva?
No pas perquè la estimi mes que avans.
Perqué si fossis mare, un cop casada,
j'oldria que 'ls meus fills te 'n fessin tants!....

X

Será una matinada, la mes bella;
el sol avansará en carrossa d'or;
la terra hermosa entre cansons d'aucella
al cel dirá:—;Quina gentil parellal
que be 'ls escau la joya del amor;—
y passarém tu y jo, dona del cor....

FRANCESCH ARMENGOL Y DURÁN.

En la platja

(FRAGMENT)

—;Oh, aymía! Quina quietut que regna en aquesta platja benehida! Mira... mira ab quant d'amor y bondat el Mar acarícia ab sas escumosas onas á sa estimada la Terra. Fá molts sigles que s'estiman, continuament se 'n fan de moxaynas. Y mira com la Terra, la estimada del Mar, reb sas carícias.

¿Per qué miras al Cel blavench y sospiras?
¿Es que t'avergoneixes de que'ns miri y 'ns vegi tan apassionats? No temis res... el Cel, la platja y 'l Mar serán sempre 'ls espectadors muts y protectors d'aymants.

Vina... acóstat mes... cóntam penas y temors, cóntamho tot, y compartirém nostras penas y nostres goigs.

¿Es que pensas en ton passat?

No hi pensis; fou un moment de deliri... un instant en que 'ns cegá la passió y 'ns tentá 'l

(*) De la Flor Natural obtinguda á Sabadell en el darrer Certamen literari celebrat á n' aquella ciutat.

dimoni. El Mon no ho sap. El Cel, la platja y 'l Mar sempre serán espectadors muts y protectors d'aymants.

Descansa sobre ma espatlla; acluca 'ls ulls, somnía... Aixís te vull, boja d'amor, pensant en dias hermosos, sentinte las palpitacions de ton cor... Y ara contémnos mutuament lo que sentím y pensém dins nostres cors. Pero dihémnoshó ben baix-baixet, no fós cas que eixos aucells tafaners que alegran l'ayre 'ns sentissin y ab sas xerradissas ho contessin després al Mon. ¡Oh! El Mon no te de saber res de nostres secrets; se'n burlaría. El Mon no sap, no pot comprendre nostre amor. No pot saber lo que 'ns estimém, y ni tampoch las dolsas penas que 'ns dona l'amor plé d'esperansas....

Contémnos nostres secrets, nosaltres mateixos, ben baix, ben baix... que ningú 'ns senti. El Mon se'n burlaría.

J. ROCA JOVÉ

Reus, 1902.

NOTAS D'ART

Exposició d' Art íntim olotí

¡Primavera! l'estació hermosa del any! Aquells que l'hem fruhida lliurement allá entre montanyas, allá hont la Natura, més esplendidament se prodiga, l'anyorém de debó y 'ns dalim tancats pe'ls etzars de la sort entre casals superbs, dintre ciutat... Voldríam volarhi y per xó benehím als artistes de la Garrotxa y de la terra olotina per la caritat que 'ns fan de baixar á portarnos una ratxa d'aquella regalada frescor que tant els delita á n'ells.

Enguany, com el passat, han vingut á durnos las primicias d'aquell esclat d'Art tan veritable, apesar d'haberhi qui 'ls contradiga en aquest pudrimaner de ciutat ahont tot es artificiós, ahont tot se fabrica á la moda... aquest esclat passatjer, mentida tot. La gent d'Olot ens dú de bon ayre un enfilall d'espectacles de Natura, de primera má, no somniat y pressentit com fan aquestos *artistas* (?) de ciutat, que parlan de Naturalesa, de sol y de vida, cuan ells solament senten la mort, pressentint la vida entre somnis y encara mentiders.

Hem pogut passar bellas estonas contemplant, fidelment transportats aquí pe'ls pinzells y llapis d'en Berga (pare y fill), Pla y Devesa aquells panoramas delitosos de la comarca montanyana que ha donat pintor, escriptors y escultors com els citats y 'ls Vayredas, el malaguanyat Joaquím y en Marián, nostre bon amich, en Blay que s'ha fet rotllo y l'honoran al extranger, en Domenge y altres que segueixen y aprenen en aquella escola tan veritable.

Part de lo que hi ha á Can Parés ja ho vaig veurer fa pochs días á Olot mateix, á la mateixa font... L'avi Berga mostrantmho rejoyent, me deya:—Veyeu, tot aixó es el fruyt del meu treball de la darrera exposició estant... No puch treballar tant..!—y venia ab el bastonet, la capsa de colors y la cartera, de córrers montanya y planura cercant l'encant sugestionador de la Naturalesa.

Els frescos detalls de color d'en Plá, ens han sorprés; nosaltres que 'l consideravam com un aprenent, ens els trobém de cop y volta mestre, ben mestre, maneñador destre dels pinzells y dels colors que ensopega admirablement.

Llástima que en Domenge y en Vayreda se 'ns han jan passat cerdans enguany concorrent poch á la Exposició; del primer no ho compreném; ara, del altre, d'en Marián, sí, ja es més enrahonat, ja que l'escriurer li ha fet perdre 'l pintar y per sort de las lletras catalanas, si per dissort de la pintura.

Per xó lo poch que hi té aquest simpátich artista es ben de aplaudir; son vistas hermosas d'una fageda olotina, ab colors ben tonisats. Del poch, poch, diu l'adagi; val més aixó que rés.

La novela *La Punyalada* de la que 'ns regalá ab algunas primicias, l'ha tingut retret. Aixís ja es perdonable.

Cada día 'ns admira més els passos de gegant que fá 'l noy Berga en l'Art del llapis. Dibuixa d'una manera admirable; desde 'ls senzills apunts d'hermitas montanyanas fins als trassuts y encertats *retratos* de gent viva, revelan prou lo que dihém. Sobressurt d'entre lo d'aquest simpátich artista olotí, un pagés ab barretina y paraygua, y 'ls *retratos* d'en Casas y d'en Sans y Bori, seguint uns caps de dona admirables, entre altres el de la seva jove esposa.

D'en Berga (pare) no sabriam pas qué triar; tot es prou xamós y ensopegat desde aquella visió de lluna fins als camps verts... es á dir, tot.

En Devesa tampoch ha comparegut, fentnos anyorar aquells pomells de flors... y aixó que 'n tenia bon aplech en son taller cuan hi anarem ara de poch.

Per xó hem pogut veurer un grupo escultórich: un noyet ab barretina y corbatí... ben bonich per cert.

Aprofitats deixebles d'aquella escola hi figuran també destacant prou els *frescos* de Na Mercé Rigáu y Teresa Masllorens, ab altres treballs ben xamosos d'en Batlle, Messeguer (Antonia) y Trinitat Bernadas.

Com l'any passat, ens plau de debó felicitarlos de nou, puig ho mereixen, desitjántlosi bon any pera treballar y poguer el vinent fer bona presentalla.

ANTON BUSQUETS Y PUNSET.

Concert Enriqueta Marcé

El diumenge passat, se presentá per primera vegada en públich la notabilíssima deixeblla del Mtre. Vidella, la senyoreta Enriqueta Marcé, y varem quedar admirats al véuerla tan joveneta, executant en el piano com un home.

Las obras que componían el programa del concert, eran totas ellas de proba pera un pianista de forsa, y dúptem que pугan véuerers gayres cassos d'una noya de quinz' anys presentantse ab tal programa, devant d'un públich com el nostre.

En las obras en que 's lluhí de debó foren: *Gavotte* de Bach, *Sonata-Ob. 2*, de Beethoven, *Au Soir, Réverie* y *Oiseau profet*, de Schumann, y un *Nocturn*, de Chopin, obras que las executá d'una manera neta del

SENYORETA ENRIQUETA MARCÉ

tot y ben frassejadas, puig li van admirablement y s'adaptan molt bé á sas mans. Respecte á las composicions de gran dificultat que executá, que foren, *Variacions sobre un tema de Paganini*, de Brahms, *Sonata*, de Scarlatti, y *Polonesa*, de Liszt, á jutjarla per l'execució que las hi doná en el concert que ressenyém, no fou ni la més neta ni la més adecuada, y en nostre concepte, aqueixas composicions, necessitan una gran *grapa* y una gran resistencia, y per ara á la senyoreta Marcé li venen amples, tant per son temperament com per sas mans petites. De defectes y faltetas n'hi trobaríam si volguéssim analizar son treball en aquest concert, pero no pot demanarse més perque seria un gros absurde, y una exigencia fora de rahó, puig ni la llargaria de sas mans, ni la forsa y resistencia física, poden permétrerli, per ara, ferho d'una manera del tot pulcre y ben acabada; exigencia que no pot tenirse ab una concertista novella, menos pot tenirse ab la senyoreta Marcé, que á més de novella es gayrebé una nena.

No obstant lo qu'acabém de manifestar, no podém menos de fer constar que la senyoreta Marcé, posseheix un grau de mecanisme y agilitat admirabilíssim

y gens comú, y podém assegurar, sens temor d' equivocarnos en nostra apreciació, que si á la edat qu' avuy conta, dona tan bona mostra de sas brillants facultats, dintre d' uns cuants anys, cuan hage digerit sos estudis y adquirít l' experiència de tot punt necessaria pera qui 's dedica al Art, será una concertista de las que poden contarse.

El teatro de Novetats estava plé de gom á-gom, y 'l públich doná á la simpática concertista 'tota mena de mostrás d' agrado y simpatía, essent aplaudida ab entussiasme al final de cada composició del programa.

Per' acabar, farém notar, que 'l públich (particularment el de platea), estigué molt, però molt inconve-

nient, entrant á la sala cuan li venía bé y no cuan l' avisavan els timbres. Aixó no hauria sigut res, ni n hauriam fet cas, perque ja hi estém acostumats á aquest poch mirament, si tots els retrassats haguessin procurat entrar sense fer soroll; pero no, entravan á grupos y moguent forsa fressa com si estiguessin al mitj d' un passeig; y fins varem veurér alguns respectables senyors y senyoras, que sens tenir en compte que la concertista havia comensat l' audició, s' entenían en quedarse un ratet al mitj de las filas de las butacas saludant á sos coneguts y amichs... boy molestant als vehins. ¿Cuán vindrá l' esperat día?

J. BARBERÀ.

CORRENT PER CATALUNYA

Portalada de la Iglesia de Santa María de Porqueras [provincia de Girona]

Aquesta antigüíssima iglesia 's troba á mitj' hora escadussera de la vila de Banyolas, seguint el camí de la font d' aygua sulfurosa, ó sia la "Font Pudosa", com l' anomenan els coterranis d' aquells indrets. Per estar situada aquesta iglesia á l' altra banda del famós estany, s' hi pot anar també en barca, tardantse en arribarhi uns deu minuts.

La data de sa consagració es de 9 d' Abril de 1182. L' acta apareix firmada pe'l Bisbe Raymond, de Girona, y altres capelláns, y En Pere Cella, Notari de Banyolas, corroborantho En Lluís Bohigues, Notari de la propia vila.

El día 7 de Maig de 1698 fou aprobada tam-

bé per En Joan Andreu, Notari de Girona y En Sebastiá Gomis, Notari de Banyolas.

La iglesia de Santa María de Porqueras, es d' istil románich, construïda de pedra del mateix pahís, la que s' extreu en forma de grans llossanas á certa profunditat d' alguns camps propers á Banyolas. Forman la portalada que reproduhim, quatre archs concéntrichs; el més exterior está apoyat en el mateix mur, els dos següents en quatre columnas (dugas per banda) y 'l de més ensota, en els dos montants de la porta. Els tres primers son de ferradura y fermats per estretas anellas.

Al voltant del primer arch s' hi destaca una

senefa de delicat relleu que representa una cinta plegada en forma de zig-zag, de molt bon efecte per sa elegància. L' arch que descansa sobre 'l montants de la porta, está adornat per vintidós medallons representant figuras humanas, bestias y vegetals, tot de pura fantasia d' aquella época.

Els capitells de las quatre columnas que sostenen els dos archs centrals, están també esculpturats ab elegància, exhornantlos una profusió de flors, pinyas y fullatges.

El paper blanch que 's veu encastat á la porta, es un anunci del Batlle, qui té per costum fer enganxar els avisos del Municipi en la portalada de l' antiga iglesia, ab el fi de que 'ls vehins al passar per aquell indret s' enterin de las disposicions dictadas per l' Ajuntament.

LL.

Primavera

Els arbres reverdeixen,
de fullas se vesteixen,
y despertant de sa llarga dormida,
recobran nova Vida.

La terra 's deixonda.
Un desitj fecondant sent que l' altera,
y en el plaher s' innonda,
quan l' astre d' ambre, per volta primera,
la besa ab raig ardent....

Y del seu si fecond, neix nova sava,
que cau dels arbres com viscosa lava,
y sembla plorin tots d' agraphiment....

Y sentintse altra Vida
escampen per arréu nova florida.

XAVIER GAMBÚS.

Reus, 1902

Crónicas Francesas

M. LOUBET Y LA MARTÍNICA

Semblava que la horrorosa catástrofe, quin teatro ha sigut la Martinica, havia de somoure els sentiments de tots els homes mes enlayrats de la Fransa. Devant d' una tremenda aflicció com la que ha produhit tants milers de víctimas, era de creurer que en la vehina Nació, s' haurian suspés fins las festas mes íntimas, tota vegada que francesas son las terras hont s' hi ha desenrotllat la desfeta y francesas son las poblacions aclaparadas. De per tot el mon han arrivat manifestacions de dol als ministeris francesos; de tots els sobirans y quefes d' Estat d' Europa y d' América han vingut socorros en forma de sumas de

moneda; de per tot arreu s' han aixecat clams de dolor y veus de llástima envers las infelissas víctimas.

Al tenirse noticia de la destrucció de Sant Pere pe'ls efectes de la erupció del volcá del Mont-Pelat, els sentiments de tots els pobles va despertar-se, la veu de la pietat fou immensa, y Fransa va endolar-se. Pero, veusaqui que 'l. quefe del Estat francés, tenia projectat un viatge, una especie de visita de cortesía al Czar de Russia, son aliat, y veusaqui que al enterarse de la tremenda hecatombe ocorreguda en els territoris francesos de la Martinica, no se li acut á M. Loubet, lo suspendre el viatge de cortesía, siquera havés sigut en senyal de dol.... sentit exteriorment.

No havia passat res, donchs, pe'l President de la República, molt bella persona, pero que actualment ha donat una mostra ben migrada de sos afectes envers els francesos que moren víctimas d' una catástrofe, potser la mes gran que registra la historia de las grans catástrofes francesas. Y veusaqui, que, com si res hagués succehit, l' home agafa la escuadra, y cap á Russia faltan presidents.... ¡A divertirse ab balls, recepcions, ápat, paradas militars, cumpliments y fatxenderías! Y á fé, que la premsa n' ha portat prous de detalls de las festas que l' Emperador de Russia á fet á M. Loubet, sobretot la premsa francesa; y á continuació, com un contrast acusador, els detalls de la ruina de la Martinica, la catástrofe passada y las que amenassan acabar ab tota la Isla....

Y ningú se 'n ha adonat, tal vegada, d' aquest contrast? Milers de francesos morint cremats sota las runas incandescentes de ciutats y pobles enters, destruits per la tremenda forsa del volcá, el perill constant dels supervivents, la ruina completa de tota una colonia, importantísima, qui sáb si sa complerta desaparició sota els rius de lava ardenta.... ¡Y M. Loubet, boy rient, satisfet, elegant, planxat, plé de condecoracions, de brasset ab el Czar, alsant la copa de Xampany y brindant per l' aliansa armada de Fransa y Russia!...

Y vingan festas allá... y á Fransa, la bandera á mitj pal, sobretot en el ministeri de las colonias, regat per las llágrimas encara no aixugadas dels allegats á las víctimas de la Martinica.

¡Vive la France!... ¡Vive la Russie!... ¡Loubet! ¡Le Czar!...

¿Y la Martinica? Que se la dragui el Mont-Pelat.
¿Y las víctimas? Pau als morts y.... ¡visca 'l Xampany!

ALBERT DE S. ROCAFORT

Lyó, 24 Maig 1902

NOTICIAS

En el vinent número parlarém de Teatros y dels llibres rebuts, lo que no fém avuy per falta d' espay.

Nostre segon petit Concurs

Actualment el Jurat Calificador s'ocupa ab detenció gran en examinar els 53 treballs literaris, rebuts pera obtar als tres modestos premis que oferiam.

Molt aviat, tal vegada en el vinent número, podrém publicar el *veredict*e recaygut sobre ditas composicions.

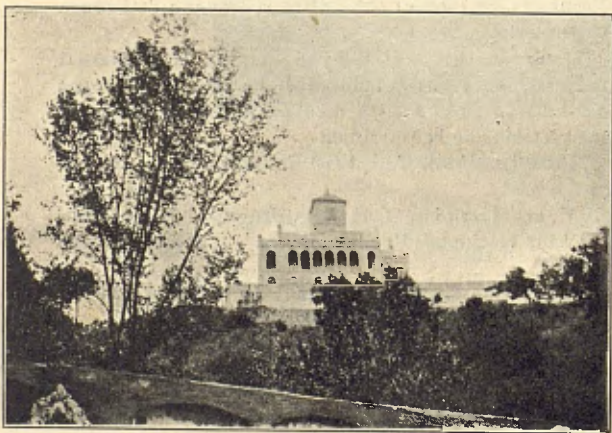
Inmediatament publicarem las bases del **TERCER PETIT CONCURS** que 's convocará pera premiar la millor composició musical sobre una cansó catalana quina lletra senyalarém oportunament.

Mossen Jacinto Verdaguer

La estada del ilustre poeta en la hermosa fondalada de Vallvidrera, sembla que per ara ha fet reaccionar un xich al estimat malalt. No obstant, la ciencia médica, en certs moments, amaga una temensa esglayadora pera tots els que estimém al genial poeta, gloria de la nostra terra, y aquestas vacilacions dels metjes ens indican que 'l pacient no's troba pas fora de perill, ab tot y 'ls cuydados de que 's veu rodejat.

A l'hora d'entrar aquest número en máquina, ó sia ahir mati, l'estat de Mossen Cinto no era pas consolador del tot.

Mes que ningú desitgém la millora del malalt insigne.

Finca del Sr. Miralles, en Vallvidrera, hont actualment resideix mossen JACINTO VERDAGUER.

Aquells de nostres suscriptors de Barcelona que tingan dret á adquirir las hermosas **tapas** pera la encuadernació del **Canigó**, poden pasar á recullirlas en nostra Administració.

Als suscriptors de fora que ho diguin, se 'ls hi enviarán, si es que no volen el tomo encuadernat; en aquest cas poden entregar tots els folletins al corresponsal de la població.

AVÍS D'ADMINISTRACIÓ

Serveixintse nostres corresponsals de fora enviarnos á dir quin número de suscriptors tenian, al acabar el nostre periódich la publicació de **Canigó** á fi de remètiels el número de **Tapas** para encuadernarlo que 'ls hi corresponguin, sempre y cuan dits corresponsals estigan al corrent de pago ab aquesta Administració.

En els Jochs Florals de Lleyda, ha obtingut un accésit á l' Englantina, per sa poesia *Nostre himne*, el jove poeta mossén Joseph Espel y Casals, á qui felicitem.

Hem rebut el programa dels festeijos que l' Ajuntament de la ciutat de Berga celebrarà ab tota esplendidesa en honor á la tradicional *Patum*.

Ditas festas comensarán avuy dijous dia 29, no acabantse fins el día 5 del mes vinent, y consistirán en solemnes funcions religiosas, firas, concerts públics, guarniment de carrers, funcions dramáticas en els teatros Quevedo y Cassino Bergadá y altres esplayaments propis d' una solemniat diada. La tradicional festa de la *Patum* consisteix y 's compón dels actes següents: Balls de turchs y caballets, de diables, de la Mullassa ó Malafera, de l' Aliga, dels gegants, de nanos y de bastions.

L' animació que regna en aquella ciutat—ens escríu el nostre Corresponsal—ab motiu de las vinentas festas, es extraordinaria, preparantse tothom á solemnizarlas de debó.

El darrer número de *Patria*, Revista literaria de Tarragona, está casi per enter dedicat á honrar la memoria del malaguanyat escriptor y crítich catalá en Joseph Ixart, ab motiu del VI aniversari de la seva mort, de quin home ilustre publica varis pensaments inédits.

Héusen-aquí alguns:

“Una inteligencia aislada, per superior que sia, no pot trobar de repent un punt de partida ni dar ab els axiomas inquebrantables en que 's funda 'l coneixement del bé y del mal, de lo perjudicial y lo profitós.”

* *

“Els débils ni tenen prou resignació pera callar devant del perill, ni prou pit pera cridar cuan convé desafiar els atachs injustos.”

* *

“L' home neix condemnat á no aquilatar ni explotar sa propia ditxa fins qu' aquesta ja haja passat; á no tindre consciencia exacta y ardent de sos goigs fins que 'l passat els hi presta son encís.”

* *

“Avuy no 's nega; se dubta, y sembla tan ridícula y afectada l' explicació dogmática dels misteris que envoltan al home, com la negació absoluta d' aquets misteris mateixos. La societat actual ha tornat á parar l' orella á la veu del cor deprés d' haverse negat á escoltarla pera seguir ab petulancia infantil las conquistas de la rahó, qu' ho promet tot y no abasta res.”

La Secció dramática de la Societat “Nova Amistat,” del poble de La Canonja (Tarragona), posá en escena el diumenge día 18 d' aquest mes, la popular comedia catalana del malaguanyat Pitarra y d' en Martí y Folguera, *Lo primer amor*, distingintse molt en sa execució las actrius Carme Gumá y Concepció Pérez en sos papers de *Agueda* y *Roseta* respectivamet, contribuint al bon conjunt de l' obra el cuadro d' aficionats d' aquella Societat. Pera tots vá haberhi forsas aplaudiments del numerós públich que presenciá la representació.

El dia de Pasqua, en l' elegant teatro de la importantíssima Associació Catalanista “En Rafel de Casanova,” de la vila de Manlleu, s' hi doná una representació del hermós drama d' en Guimerá, *Mar y Cel*, y de la xamosa comedieta de nostre Director, *L' Anticuari del Putxet*. El drama produhí la emoció intensa que sempre produheix, y la comedia vá fer riurer de debó á la triada concurrencia que omplía la sala d' espectacles. Tots els intérpretes que prenián part en abduás obras varen lograr sortir ayrosos de son comés, esmerantse forsa individualment y en conjunt en no fer desmeréixer cap situació.

Dintre de pochos dias sortirá el cartell convocant els Jochs Florals que aquesta Associació ha de celebrar en Agost vinent.

CANIGÓ

llegenda pírenayca del temps de la Reconquista

PER

Mossen Jacinto Verdaguer

2.ª edició de luxe publicada per CATALUNYA ARTÍSTICA

Vinyetas decoratives d' Alexandre de Riquer.

Hermosas tapas tiradas á varias tintas, plata y or, dibuixadas per A. Soler.

Preu del tomo: CINCH PESSETAS

Llocs de venda: Llibrerías de López, Verdaguer, kioscos “El Sol”, “El Siglo” y en l' Administració d' aquest periódich. L' obra 's vén sense descompte de comissió, al objecte de engrossir la cantitat que la Empresa de CATALUNYA ARTÍSTICA entregará al ilustre autor del **CANIGÓ**.

Bustos del Dr. Robert

El llorejat escultor en Joseph Pagés y Horta ha executat un busto del anyorat patrió Dr. D. Bartomeu Robert, de quina obra n' ha fet reproduccions expressament pera CATALUNYA ARTÍSTICA.

Reducció del busto que oferim.

Preu del busto: 7 pessetas.—Embalatge y ports, 4 PESSETAS.

Tots els encàrrechs á l' Administració de CATALUNYA ARTÍSTICA.

Aquets bustos están exposats en els establiments de Barcelona: carrer de Avinyó, 21; carrer d' Escudellers, 51; Plassa del Teatro, 6.

Monument á Frederich Soler

Suscripció pública destinada á aumentar els ingresos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER, quals donatius no podrán excedir de una pesseta, al objecte de donar á la suscripció carácter popular.

De las cantidades recaudadas se 'n fará entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Suma anterior. 39'70 pts.

D. Frederich Marsal. . . 1 »

Total. 40'70 »

Continúa oberta la suscripció en la Redacció de CATALUNYA ARTÍSTICA.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona

NOSTRE FOLLETÍ.

Ab el present número repartim el **PLECH 10e** de la preciosa y popular novela de costums del nostre temps

LA PAPALLONA

original del eminent novelista català

NARCIS OLLER

nova edició esmeradament corregida per l'autor y seguida d'un judici crítich del célebre novelista francès **Emili Zola**.

Com haurán pogut veurer nostres estimats llegidors, aquesta nova edició de **LA PAPALLONA** ha sigut comensada ab las mateixas bonas condicions tipogràficas qu'hem empleat pera'l genial poema del ilustre poeta **Jacinto Verdaguer, CANIGO**, y aixís mateix al final de la novela donarem el retrato del autor, y unas luxosas tapas.

Acabada **LA PAPALLONA**, seguirá un llibre del genial poeta

Apeles Mestres

titulat

== CANSONS ==

que ha deixat ja completament llest son eximi autor.

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT D'ARTS Y LITERATURA

Redacció y Administració: — *Raurich, 20, principal.* — (Hi ha bussó a la porta.)

DIRECTOR: **J. AYNÉ RABELL**. — ADMINISTRADOR: **BARTOMEU LLURÓ**

EN SOS NÚMEROS ORDINARIS PUBLICA:

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 8 de folletí literari. — Gravats y dibuixos de notables artistes.

Confecciona sovint números extraordinaris.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 centims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 centims